

Sami Salminen

Nuorisovaltuustojen ja viranhaltijoiden käsitykset vaikuttajaryhmän resursoinnista

Johtamisen ja talouden tiedekunta
Kandidaatintutkielma
Marraskuu 2022
Sami Salminen
Ohjaaja: Lotta-Maria Sinervo

Tiivistelmä

Sami Salminen: Nuorisovaltuustojen ja viranhaltijoiden käsitykset vaikuttajaryhmän resursoinnista.

Kandidaatintyö

Tampereen yliopisto

Hallintotieteiden tutkinto-ohjelma

Marraskuu 2022

Tutkimuksessa on tarkasteltu suomalaisten nuorisovaltuutettujen ja viranhaltijoiden käsityksiä vaikuttajaryhmän resursoinnista. Entuudestaan on olemassa paljon tutkimuskirjallisuutta nuorisovaltuustojen budjettien euromääräisestä suuruudesta. Kuitenkaan aikaisemmassa tutkimuskirjallisuudessa ei ole tarkasteltu tekijöitä, jotka vaikuttavat resursoinnin taustalla.

Tutkimuksen tieteellinen viitekehys rakennetaan osallisuuden ja erilaisten resurssien jakamiseen perustuvien käsitysten mukaan. Tässä tutkimuksessa osallisuutta tarkasteltiin nykyisen kuntalain esitöiden pohjalta ja sosiologi Eric Allardtin having, acting, belonging-käsitteen muodostuksen mukaan. Tutkimuksessa resursointia on tarkasteltu toimintaperustaisen budjetoinnin näkökulmasta sekä resursointilogiikan muutoksien aiheuttamien ristiriitatilanteiden kautta.

Tutkimuksessa on haastateltu kolmen kunnan nuorisovaltuutettuja ja viranhaltijoita eli tutkimus oli luonteeltaan kvalitatiivinen. Haastattelut toteutettiin puolistrukturoituina teemahaastatteluina. Tutkimuksen analyysimetodina käytettiin aineistolähtöistä sisällönanalyysiä. Tutkimuksessa onnistuttiin havaitsemaan seitsemän teemaa, jotka vaikuttavat vaikuttajaryhmän resursointiin kunnassa. Tutkimuksessa tunnistetut teemat ovat toimiva luottamuksellinen yhteistyö, nuorisovaltuuston päätösvaltaan liittyvät ristiriitaiset käsitykset, byrokraattisen järjestelmän ongelmat, toimintaperustaiset taloudelliset parannukset, auktoriteettisen aseman tuoma vastakkainasettelu, taloudelliset rajoitteet ja nuorten osallisuuden edistäminen.

Tutkimuksen johtopäätöksissä on myös esitetty mahdollisia korjaavia toimenpiteitä tilanteen ratkaisemiseksi.

Avainsanat: Resurssi, nuorisovaltuusto, budjetti, osallisuus

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkistettu Turnitin OriginalityCheck-ohjelmalla.

Sisällys

Tiivistelmä	2
1 Johdanto.....	4
1.1 Taustaa – Nuorisovaltuustot ja resurssit	4
1.2 Tutkimustehtävä	4
2 Teoreettinen viitekehys	5
2.1 Julkishallinto ja nuorten osallisuus	5
Nuorisovaltuustot Suomessa	7
2.2 Budjetointi kunnan ohjenuorana	9
3 Aineisto ja menetelmät.....	12
3.1 Tutkimusote -ja menetelmät, sekä aineiston keruu	12
4 Analyysi, tulokset ja tulkinta	14
4.1 Analyysi haastatteluiden temaattisesta sisällöstä	14
4.2 Toiminnallistaloudelliset edellytykset.....	15
4.3 Rakenteet ymmärryksen ja kasvun tiellä	17
4.4 Yhteistyöllä nuorten osallisuutta rakentamassa.....	19
5 Johtopäätökset.....	21
5.1 Nuorten osallisuuden vähimmäiskriteerit toteutuvat	21
5.2 Taloudesta päätettäessä nuorten asian korostuvat	22
5.3 Esitys korjaavista toimenpiteistä	23
5.4 Mahdolliset jatkotutkimus aiheet.....	24
Lähteet	26
Oikeuslähteet.....	27
Liitteet	28
Liite 1: Haastattelurunko	28
Liite 2: Kuvio kunnan talousarvioprosessista	30

1 Johdanto

1.1 Taustaa – Nuorisovaltuustot ja resurssit

Suomessa on ollut kuntatasolla toimivaa nuorten vaikuttajaryhmätoimintaa jo yli 25 vuotta. Nuorisovaltuustot ja muut kuntalain 26 §:n mukaiset vaikuttamistoimielimet ovat vakiintuneet tiiviiksi osaksi kunnallista päätöksentekojärjestelmää, ja lähes jokaisesta kunnasta löytyy nuorisovaltuuston kaltainen vaikuttajaryhmä (Yle – viitattu 26.11.). Nuorisovaltuustojen tultua osaksi lainsäädäntöä nuorisovaltuustoista on tehty erilaisia kyselytutkimuksia. Esimerkiksi Aluehallintovirastot ovat selvittäneet nuorisovaltuustotoiminnan perusedellytysten tasoa peruspalveluiden arviointiprosessin kautta. Lisäksi Suomen Nuorisovaltuustojen Liitto on vuodesta 2017 toteuttanut vuosittaisen ”*nuorisovaltuustoselvityksen*”, jossa nuorisovaltuustojen ohjaajilta tai nuorisovaltuutetuilta on kysytty kuinka suuria nuorisovaltuustot ovat jäsenmäärältään ja missä kunnan toimielimissä nämä nuoret ovat edustettuina. (Mm. Nuorisovaltuustojen Liiton nettisivut ja Aluehallintovirasto, peruspalveluiden arviointi 2019)

Kuitenkin näissä kyselytutkimuksessa vähemmälle tarkastelulle ovat jääneet nuorisovaltuustojen toimintaedellytysten syvempi tutkiminen. Kuntalain 26§ määrittelee, että jokaisessa kunnassa tulee olla nuorisovaltuusto tai muu nuorten vaikuttajaryhmä. Lisäksi laki määrää kuntaa huolehtimaan vaikuttajaryhmien toimintaedellytyksistä. Lain esitöissä (HE 268/2014 vp. 155) tuodaan esiin mahdollisuus kuntien resursoida nuorisovaltuustoa esimerkiksi osa-aikaisen ohjaajan kautta, tarjoamalla nuorille kokouspalkkioita kokouksessa käymisestä ja tarjoamalla riittävästi määrärahaa toimintaan. Tämä kokonaisuus perustuu lain esitöiden mukaan kunnan omaan harkintavaltaan.

Mitkä sitten ovat ne tekijät, jotka saavat kunnan myöntämään nuorisovaltuustolle eri suuruisia toimintarahoja? Määritteleekö ohjaajan ja nuorisovaltuuston välinen suhde resursoinnin mahdollisuuksia? Tutkimuksessa on tarkoitus haastatella kolmen erikokoisen suomalaisen kunnan nuorisovaltuustojen puheenjohtajat ja viranhaltijoita, jotka ovat virkavastuulla kokoamassa esitykseensä myös nuorisovaltuuston budjettia. Tarkoitus on ymmärtää kahden toimijan välistä kompleksista suhdetta päätettäessä julkisen rahan jaosta nuorten osallisuutta edistävään toimintaan.

1.2 Tutkimustehtävä

Tämän tutkimuksen tavoitteena on analysoida, millaisia tekijöitä nuorisovaltuutetut ja viranhaltijat painottavat vaikuttajaryhmän resursoinnissa. Tutkimuksen tarkoituksena ei ole

tutkia nuorisovaltuustojen budjettien absoluuttisia summamääriä, vaan saada syvempää ymmärrystä toimijoiden välisestä suhteesta resursoinnin näkökulmasta. Siksi varsinainen tutkimuskysymys onkin, minkälaisia erilaisia käsityksiä nuorisovaltuutetut ja viranhaltijat omaavat vaikuttajaryhmän resursoinnista? Tutkimus sivuaa myös nuorisovaltuutettujen ja viranhaltijoiden näkemyksiä nuorisovaltuustotoiminnasta ja miten nuorisovaltuustoa kannustetaan erilaisiin nuorisopalveluihin liittyviin tehtäviin resursoinnin näkökulmasta. Tutkimus linkittyy ilmiönä kunnalliseen budjetointiin ja sen resursointiin.

Osaltaan tarkastelussa ovat mukana nuorisovaltuuston sisäiset resurssit ja osaltaan ulospäin jaettavat koko kunnan nuorten resurssit. Miten nuoret kokevat voivansa vaikuttaa oman toimintarahansa suuruuteen ja kokevatko viranhaltijat minkälaisia kannustimia niukkojen resurssien jaossa nuorten toimintaan? Onko nähtävissä havaintoja, että viranhaltijat haluavat panostaa toimintaperustaisesti tiettyihin koko kunnan nuorisoa koskeviin toimintoihin ja vähemmän esimerkiksi nuorisovaltuuston hallintoon ja koulutukseen.

Lisäksi tutkimuksessa tarjotaan analyysin pohjalta esitettyjä ratkaisukeinoja, joilla esiin nousseita ongelmia voitaisiin korjata. Nämä korjausesitykset nojaavat vahvasti johtopäätöksissä esitettyihin teeseihin ja auttavat avaamaan kompleksisten ongelmien mahdollista purkamista toimijoiden välillä. Kuitenkaan esitettyjä parannusehdotuksia ei voida pitää yleismaailmallisesti jokaisen tilanteeseen sopivana, koska tutkimus rajautuu vain kolmeen suomalaiseen kuntaan.

2 Teoreettinen viitekehys

2.1 Julkishallinto ja nuorten osallisuus

Tämän tutkimuksen teoreettinen viitekehys rakentuu kahdesta osasta. Ensimmäisessä osassa määritellään osallisuus ja sen rajapinnat suhteessa nuorisovaltuustoihin. Osallisuuden osalta tutkimuksessa käsitellään, mitä osallisuus tarkoittaa juuri tässä tutkimuksessa ja minkälaisen kehyksen se luo tutkittavan aiheen analyysille. Toisessa osassa käsitellään tutkimuksen suhdetta resursointiin muun muassa toimintaperustaisen budjetoinnin näkökulmasta. Lisäksi tämä resursointiin liittyvä kappale käsittelee myös mahdollisia ristiriitatilanteita, kun resursoinnin logiikkaan tulee muutoksia.

Osallisuus on laaja-alainen ja monitahoinen käsite. Osallisuuden tematiikkaa on käsitelty monella saralla aina sosiaali -ja terveyspalveluista kansalaisaktiivisuuteen (Raivio &

Karjalainen, 2013, 16–17). Käsitteen laaja-alaisuuden takia siitä on olemassa monenlaisia tulkintoja. Yksi kuitenkin laajalle levinneistä käsitteen määrittelyistä on jo 1970-luvulla Erik Allardtin kehittämä *having, acting, belonging*. Allardtin määritelmä nojaa vahvasti käsitykseen siitä, että osallisuus toteutuu parhaiten, kun ihmisen perustarpeet toteutuvat. Henkilö pysyy toimeliaana ja hänellä on mahdollisuus kuulua johonkin tiettyyn ryhmittymään.

Selvää kausaalista yhteyttä osallisuudelle ja hyvinvoinnille ei ole pystytty osoittamaan, mutta konsensus sen vaikutuksista esimerkiksi hyvinvointivajeen torjumisessa on laajasti tunnustettu (Raivio & Karjalainen 2013, 19). Kun osallisuuden tematiikkaa laajennetaan entistä enemmän kohti lapsia ja nuoria, Allardtin teesit voivat tarkoittaa esimerkiksi porukassa olemista *belonging*, harrastustoimintaa *acting* ja taloudellisten valmiuksien toteutuminen *having*. Kuitenkin kuuluminen yhteisöön ja sitä kautta tapahtuva osallisuus tai osallistuminen jäävät helposti taka-alalle. Tosiasiallisesti osallisuuden toteutumiseksi tarvitaan kaikkia Allardtin teesejä. (Raivio & Karjalainen 2013, 16–19, 29; Gretschel & Kiilakoski, 2012. 6–7)

Muun muassa korostunut tarve lisätä kansalaisten osallisuutta sai aikaan 2010-luvulle tultaessa julkishallinnon muokkaamaan ajatusmaailmansa 1980-luvulla syntyneestä uudesta julkisesta johtamisesta (*New Public Management – NPM*). NPM-ajattelun keskiössä oli vahvasti tavoitteet tuottaa tulosta julkishallinnossa. Julkishallinnon puolelle esimerkiksi tuloskortteja ja suoritettuja tehtäviä pyrittiin mittaamaan yritysmaailman opein. Tämä ajattelu alkoi kuitenkin saamaan kritiikkiä 2000-luvulle tultaessa. Yksi keskeisimmistä kritiikeistä NPM:ää kohtaan oli se, miten se ei huomioinut ihmisiä yksilöinä vaan enemmän tulostavoitteisiin orientoituneina massoina. (Osbourne 2010, 3–5)

Vahvaan tulosohtaukseen ja yritysmaailman oppeihin pohjautuneen NPM:n puutteita korvaamaan on syntynyt ajatus uudesta julkisesta hallinnasta (*New Public Governance – NPG*). Uuden julkisen hallinnan keskeisenä ajatuksena on tuoda julkiseen hallintoon enemmän kansalaisten osallistumista päätöksenteon kautta. Esimerkiksi Suomessa uuden julkisen hallinnan ajattelua on sovellettu ottamalla käyttöön osallistuvan budjetoinnin keinoja, jotta kuntalaiset voisivat vaikuttaa mihin kohteisiin kunta käyttää verotulojaan. Vastaavanlaisia tuloksia on saatu myös ulkomaalaisessa tutkimuksessa (Matthews ja Limb, 2003). Uusi julkinen hallinta pyrkii myös tuomaan vähemmistöryhmien ääntä esiin päätöksenteossa. Yksi tällainen tapa on nuorten osallistaminen, mikä Suomessa näkyy esimerkiksi nuorisovaltuustojen muodossa.

Nuorten osallisuudella on vahvat juuret globaalissa päätöksentekojärjestelmässä. Jo YK:n lasten oikeuksien sopimuksen 12 artiklassa veloitetaan lapsilla olevan oikeus tulla kuulluksi heitä koskevissa hallinnollisissa ja oikeudellisissa asioissa. Suomessa pohjan lasten ja nuorten osallistumisoikeudelle luo Suomen perustuslaki (731/1999), joka lasten oikeuksien sopimusten tapaan toteaa, että lasten on saatava vaikuttaa itseään koskeviin asioihin kehitystään vastaavalla tavalla. Näiden lisäksi muun muassa nuorisolakiin on kirjattu oikeus lapsille ja nuorille osallistua nuorisopolitiikkaan liittyvään valmisteluun. YK:n lasten oikeuksien sopimus, perustuslaki ja nuorisolaki olivat pitkään pääasiallisia oikeusnormeja nuorten osallisuuden saralla Suomessa. Tämä asetelma kuitenkin muuttui uuden kuntalain 410/2015 26 §:n myötä, jonka mukaan jokaisessa kunnassa tuli vastedes olla nuorisovaltuusto tai muu vastaava nuorten vaikuttajaryhmä.

Nuorisovaltuustot Suomessa

Nuorisovaltuustot syntyivät Suomeen 1990-luvun loppupuolella tukemaan nuorten osallisuutta kuntien tasolla. Uuden kuntalain astuttua voimaan Suomessa oli yli 250 toimivaa nuorisovaltuustoa. Nuorisovaltuustojen oman edunvalvontajärjestön Suomen Nuorisovaltuustojen Liiton mukaan nuorisovaltuustojen tehtäväkenttä on laaja-alainen, mutta pääasiallisesti nuorisovaltuustot edustavat kunnan nuoria kunnallisessa päätöksenteossa, tiedottavat kunnan nuoria päätöksenteon edistymisestä ja ne voivat järjestää erilaisia kampanjoita tai tempauksia. Monissa kunnissa edustajat nuorisovaltuustoon valitaan kunnan nuorten keskuudesta vaaleilla, mutta erityisesti pienemmissä kunnissa nuorisovaltuuston toimintaan ovat tervetulleita kaikki kunnan nuoret. Nuorisovaltuustotoiminnassa olevat nuoret eivät kuitenkaan välttämättä käsitä kaikkia nuorisolain mukaisia nuoria, vaan nuorisovaltuustojen toiminta on keskittynyt 13–20-vuotiaisiin kunnan nuoriin. (Nuva ry:n nettisivut, Kallinen 2014, 20).

Nuorisovaltuustojen resursointi vaihtelee kuntakohtaisesti. Säädetäessä nykyistä kuntalakia hallituksen esityksessä (HE 268/2014 vp. 155) nuorisovaltuuston toimintaedellytysten kannalta keskeisiksi asioiksi määriteltiin:

”Toimintaedellytyksistä huolehtiminen tarkoittaa muun muassa sitä, että kunta osoittaa kokoustilan, huolehtii kokousten järjestämisestä, vastaa kokouksista aiheutuneista kustannuksista ja antaa tarvittaessa apua kokousasioiden valmisteluun ja kokouksen sihteerin tehtäviin. Toimintaan täytyy varata riittävät määrärahat.”

Lisäksi lain esitöissä todetaan mahdollisuus maksaa nuorisovaltuuston jäsenille kokouspalkkioita tai korvauksia, mikäli kunta koee ne tarpeellisiksi. Kokonaisuudessaan valtion tasolla nuorisovaltuustotoiminnan arvioidaan kustantavan vuosittain 3,2 miljoonaa euroa (HE 268/2014 vp. 115). Ennen uuden kuntalain astumista voimaan nuorisovaltuutetut sekä päättäjät ja viranhaltijat ovat arvioineet tutkimuksessa nuorisovaltuustojen toimintaresurssit riittäviksi (Kallinen 2014, 31).

Itse nuorisovaltuustojen budjetit vaihtelevat muutamista sadoista euroista jopa kymmeneen tuhansiin euroihin. Vuoden 2021 keskivertobudjetti on ollut Nuorisovaltuustojen Liiton tekemän selvityksen (2021) mukaan neljä tuhatta euroa. Nuorisovaltuustotoimintaan on kunnissa osoitettu myös työntekijäresurssi, joka usein on työnimikkeeltään nuoriso-ohjaaja. Nuorisovaltuustosta riippuen ohjaaja vastaa tilajärjestelyistä, nuorisovaltuuston käytännön talousasioista kuten hankintojen suorittamisesta ja mahdollisesti myös vaikuttajaryhmän sihteerinä toimimisesta. Vaikuttajaryhmän dynamiikalla on usein vaikutusta siinä, millaiseksi nuorisovaltuuston ohjaajan rooli muovautuu. Pääasiallisesti ohjaajasta syntyvät kustannukset eivät mene nuorisovaltuuston budjetista. Joissakin kunnissa kuitenkin myös ohjaajan palkkakustannukset on sisällytetty nuorisovaltuuston budjettiin (Kallinen 2014, 41–42)

Teoreettisempaa lähestymistä nuorisovaltuustotoimintaan on miettinyt esimerkiksi Boldt (2021). Boldtin mukaan nuorisovaltuustotoiminta voidaan nähdä jatkumona perinteisemmälle formaalille osallisuudelle. Nuorisovaltuustot järjestäytyvät kunnanvaltuustojen ja lautakuntien tapaan kokoustamaan agendallaan olevista aiheista kerran kuukaudessa. Kokoukset toimivat nuorten ehdoilla, mutta samalla Boldt argumentoi nuorisovaltuustojen edustavan suomalaisille perinteikästä edustaja- tai asianhoitajakulttuuria, jossa asukkaat valitsevat edustajansa ajamaan parhaiten näiden omia intressejä (Boldt 2021, 51, 64).

Nuorisovaltuustotoiminta on myös usein hyvin alhaalta ylöspäin järjestäytyvää toimintaa, missä nuoret suunnittelevat itse resurssiensa rajoissa vaikuttamistoimintaansa. Matthews ja Limb (2003) kuitenkin muistuttavat, että aina nuoret eivät koe virallisia vaikuttamisen kanavia itselleen kaikista luontaisemmiksi vaikuttamisen paikoiksi. Samansisältöisiä havaintoja on tehnyt myös Boldt. Kuitenkin nuorisovaltuustot ovat usein myös luomassa uusia osallisuuden muotoja kuntaan kuten osallistavaa budjetointia, jonka kautta osallistetaan laajempaa osaa väestöstä kuin vain nuorisovaltuustoa ja heidän valitsijoitaan (Boldt 2021, 64–65). Kuitenkin sekä Boldt että muun muassa Gretchel (2002) huomauttavat, että aina kuntien ja

nuorisovaltuustojen ajatus nuorisovaltuustojen roolista eivät kohtaa (Boldt 2021; Gretchel 2002)

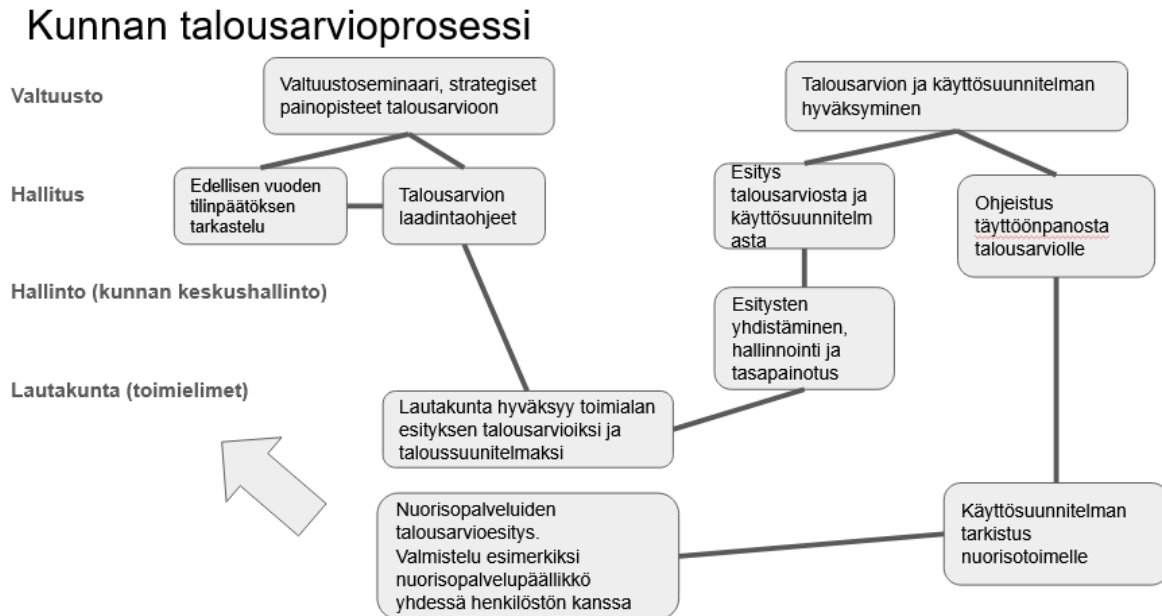
2.2 Budjetointi kunnan ohjenuorana

Kuten ”*julkishallinto ja nuorten osallisuus*” kappaleesta kävi ilmi, nuorisovaltuustot toimivat myös rahan käyttäjiä. Tämän osion tarkoituksena on luoda kuvaa tutkimuksessa käytettävän teoreettisen viitekehyksen taloudellisesta osasta. Miten nuorisovaltuustojen toiminta kiinnittyy kunnan budjetointiprosessiin ja miten resursointi vaikuttaa yleisellä tasolla kunnassa tapahtuvaan toimintaan. Lisäksi kappaleessa esitellään toimintaperustaisen budjetoinnin käsite, mitä viranhaltijat ovat mahdollisesti käyttäneet suunnitellessaan vuosittain nuorisopalveluiden talousarviota.

Nuorisovaltuustotoiminnassa rahaa käytetään yleisimmin kokoustoiminnan järjestämiseen, tapahtumiin, mahdollisesti nuorisovaltuuston vaaleihin ja kunnan muiden nuorten osallistamiseen. Nuorisovaltuustosta riippuen nuorisovaltuusto hyväksyy itse vuosittain budjettinsa tai budjetti sisältyy esimerkiksi nuorisotoimen talousarvioon, mistä nuorisovaltuustolle annetaan oma määrärahasa. Mikäli nuorisovaltuusto käsittelee omaa budjettiaan määrärahan sijasta, tällöin nuorisovaltuusto myös valmisteleo oman budjettinsa. Määrärahatilanteissa nuorisovaltuuston osallistaminen ei aina ole automaattista.

Budjetoinnilla tarkoitetaan yleensä johtamisprosessia, jossa määritellään kunnan menot ja tulot numeerisina lukuina. Numeeristen arvioiden lisäksi budjetointi voi pitää sisällään kirjallisia tavoitteita. Nämä kirjalliset tavoitteet ovat luonteeltaan esimerkiksi julkisessa organisaatiossa kehittämistoimenpiteitä, joita seurataan myös budjettiasiakirjaan määritetyillä mittareilla (Åkerberg 2017, 17–22). Kunnallisella puolella talousarvioprosessi on myös tarkasti lailla säädetty prosessi. Kuntalaki määrittelee muun muassa, että valtuusto hyväksyy kunnan talousarvion ja tilinpäätöksen, kunnan strategian on otettava huomioon talousarvio sekä talousarvion dokumentaation pitää olla kansalaisten saatavilla. Lisäksi laissa määritellään muutamia määrämuotoisuuksia, joiden on toteuduttava kunnan talousarviossa (Kuntaliiton nettisivut – viitattu 11.9, KuntaL 410/2015 110 §, 111 §, 112 §).

Kuva 1: Kunnan talousarvioprosessi. Oulasvirta L. & Aronen K. 2012, 24 mukailen Salminen S. 2022.

Kuntien rahoitus tapahtuu Suomessa kuntien keräämän verorahoituksen ja valtion jakamien valtionosuuksien kautta. Kuntien verotus koostuu pääasiallisesti kuntaverosta ja pienemmissä määrin kiinteistöverosta ja kuntien saamasta osuudesta yhteisöverotuksessa. Kunnan tärkeimpiä tehtäviä on tuottaa hyvinvointipalveluita asukkailleen ja varmistaa asukkaidensa hyvinvoinnin kasvu näiden palveluiden avulla. Kunnan taloudellisen toiminnan malli voidaan nähdä toimeksiantotaloutena. Kunta saa päätöksentekoprosessin seurauksena tehtävän, esimerkiksi uuden koulun rakentamisen, ja rahoittaa hankkeen verovaroin tai lainarahoituksella. Toisin kuin yritys, kunta ei pyri tekemään tällä investoinnilla itselleen tuloja. (Kuntaliiton nettisivut – viitattu 4.9.)

Perinteisesti kunnan päätöksentekojärjestelmä perustuu kolmen ohjenuoran varaan. Poliittikkatoimien muovausvaihe, päätöksentekovaihe (kunnallisessa toimielimessä esimerkiksi valtuustossa tai lautakunnassa) ja päätöksen toimeenpaneminen sekä mahdollinen valvonta. Tammi on väitöskirjassaan (2006) korostanut, miten 2000-luvulla näiden kolmen ohjenuoran ohelle on myös syntynyt tarve tulokselliseen ohjaukseen. Tämän tulosohjauksen keinoja ovat esimerkiksi budjetointi ja tilinpäätös, jotka antavat mitattavaa tietoa kunnan taloudellisesta tilasta. Näiden tuloksellisten tietopohjien varassa päättäjät pystyvät tekemään päätöksiä huomioiden taloudelliset näkökohdat kuntansa talouden osalta. (Tammi 2006, 181–184).

Nuorisovaltuustolla osana kunnan lailla säädettyä erityistä toimialaa on keskeinen suhde myös budjettiin. Nuorisovaltuusto formaalina osallisuuselimenä tuo päätöksenteon prosessissa esiin nuorten ääntä. Nuorisovaltuuston rooli esimerkiksi talousarviovalmistelussa voi olla ottaa kantaa muiden kunnallisten toimialojen esityksiin kunnan talousarviosta seuraavalle vuodelle. Lisäksi nuorisovaltuutetut voivat kommentoida kunnan tilinpäätöstä ja tehdä siihen liittyviä nuoria koskettavia huomioita. Lisäksi kuten aiemmin on viitattu, nuorisovaltuusto tarvitsee riittävät resurssit oman vaikuttamistoimintansa ylläpitämiseen (HE 268/2014 vp. 155).

Kunnan budjetointiprosessi on muodoltaan dualistinen, sillä siinä valtuuston lisäksi viranhaltijoilla on suuri valmisteluvalta. Puolestaan päättäjien, kuten lautakunnan jäsenten ja viime kädessä valtuutettujen, valta perustuu poliittiseen päätäntävaltaan. Poliittisessa päätäntävallassa keskeistä on usein politisoida keskustelun aiheita ja sitä kautta herättää kiinnostusta poliitikkojen esille nostamiin asioihin. Budjetin toimeenpano puolestaan nähdään usein prosessina, joka viranhaltijoiden mielestä tulisi jättää viranhaltijoiden osaamisen varaan. (Tammi 2006, 190, 196).

Kunnissa on tunnistettu tarve vastata myös tulos pohjaisella päätöksentekojärjestelmällä asukkaiden yhteiskunnallisiin tarpeisiin. Näitä tarpeita varten on kehitetty toimintaperustaisen budjetoinnin malli, missä kuntalaisiin asiakkaina pyritään suhtautumaan subjektiivina ja toteuttamaan heidän toiveitaan. Mikäli esimerkiksi nuorisovaltuustotoiminnan resursointia tarkasteltaisiin toimintaperustaisen budjetoinnin kautta, voisivat viranhaltijat keskittää nuorisotoiminnan resursseja nuorisovaltuustolle ”palkkiona” tehdystä työstä. Esimerkiksi jos nuorisovaltuusto järjestää kunnassa mopomiitin, voisivat viranhaltijat ohjata tähän toimintaan lisärahoitusta nuorisovaltuustolle, koska se tukee kunnan nuorisotyön tavoitteita. (Tammi 2006, s. 205–211).

Kansainvälisessä tutkimuksessa on kuitenkin havaittu organisaatioiden välillä ristiriitoja, kun budjettiresurssien myöntämisen logiikka kokee muutoksen. Ezzemel, Robson & Stapleton (2012) ovat havainneet tutkiessaan englantilaisten koulujen rahoitusta, että vaikka koulujen resursointi on kehittynyt painottamaan loogisia ja tuloksellisia elementtejä, vanhat käsitykset elävät vahvasti osana toimijoiden arkielämää. Tämä saattaa aiheuttaa intressiristiriitoja budjetointia suorittavien henkilöiden välillä, mikä puolestaan johtaa organisaatiossa vastakkainasetteluun. Toiminnalla voidaan jopa vahingoittaa yhteisiä tavoitteita, kun organisaation päämäärä hämärtyy resurssitaistelun lomassa. Tämä voi osaltaan olla riskitekijä,

kun nuorisovaltuustot esittelevät toiveitaan kunnan kehittämisestä erilaisessa maailmassa kasvaneiden virkamiesten keskuudessa.

Näistä syistä tässä tutkimuksessa tarkastellaan osallisuuden lisäksi myös taloudellisia perusteita. Ilman taloudellisten perusteiden ymmärtämistä resursoimisen tärkeys osallisuuden kannalta jäisi huomioimatta tutkimuksessa. Onnistuneella resursoinnilla puolestaan mahdollistetaan osallisuuden syntyminen ja nuorisovaltuustotoiminnan edellytykset Kuntalain esitöiden määrittelemällä tavalla (HE 268/2014 vp. 155). Tämän vuoksi tutkimuksen tieteellinen viitekehys on jaettu kahteen erilaiseen temaattiseen kokonaisuuteen.

3 Aineisto ja menetelmät

3.1 Tutkimusote ja -menetelmät sekä aineiston keruu

Tämä tutkimus toteutettiin laadullisena eli kvalitatiivisena tutkimuksena. Kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus valikoitui tämän tutkimuksen tutkimusmenetelmäksi, koska tutkimuskysymystä muotoillessa tuli selväksi, että tutkimuksen tulisi pohjautua haastattelumateriaaleihin ja näistä muodostettuihin erilaisiin teemakokonaisuuksiin. (Tuomi & Sarajärvi, 2018, 53–56). Tutkimuksessa haastateltiin kolmen kunnan viranhaltijoita ja nuorisovaltuutettuja vaikuttajaryhmän budjetoinnista. Kunnat vaihtelivat kooltaan alle 10 000 asukkaan kunnasta, hieman keskivertoa kookkaampaan kuntaan ja yhteen yli 100 000 asukkaan kaupunkiin. Tämä rajaus kolmesta kunnasta tehtiin jo tutkimuksen alkuvaiheessa, jotta pystyttäisiin rajata tutkimuksen aihetta kandidaatintyöhön sopivaksi.

Kaikilla haastatteluun osallistuneilla henkilöillä oli useamman vuoden kokemus tehtävistään. Jokainen haastateltu nuorisovaltuutettu oli toiminut tai toimii vähintään toista vuotta nuorisovaltuustonsa puheenjohtajana, ja kaikki olivat omalla toiminnallaan osallistuneet budjetin käsittelyyn. Viranhaltijoista yksi oli päällikkötason viranhaltija ja kaksi muuta olivat nuoriso-ohjaajia, jotka kuitenkin vastasivat pitkälti itsenäisesti nuorisovaltuustotoiminnan suunnittelusta oman työnsä kautta. Jokaisella viranhaltijalla oli useamman vuoden työkokemus omasta työstään ja työskentelystä nuorisovaltuutettujen parissa. Tästä eteenpäin haastateltuihin viitataan N1, N2, N3, V1, V2 ja V3-tunnuksin. N-lyhenteiset haastatellut henkilöt ovat nuorisovaltuutettuja ja V-tunnuksen omaavat henkilöt viranhaltijoita.

Haastattelut toteutettiin teemahaastatteluina *Microsoft Teams*-sovelluksen välityksellä vuoden 2022 syys-marraskuussa. Haastatteluiden kysymykset olivat kaikille haastateltaville samat ja haastattelut etenivät puolistrukturoidun metodin mukaisesti (Tuomi ja Sarajärvi, 2018, 65). Puolistrukturoidulla haastattelulla tarkoitetaan haastattelua, joka on etukäteen teemoitettu

valittujen teemojen mukaisesti. Koska haastattelu perustuu erilaisiin teemoihin, haastattelun ei tarvitse välttämättä edetä kaavamaisesti, vaan haastattelija voi esittää spontaanisti jatkokysymyksiä. Näin toimittiin myös tämän tutkimuksen osalta ja tämän tutkimuksen puolistrukturoitu teemallinen runko on luettavissa liitetiedoissa (Liite 1). Kaikki haastateltavat henkilöt kontaktoitiin sähköpostitse. Kaikki haastatteluaineistot anonymisoitiin ja haastateltaville ei lähetetty kysymyksiä ennakoon. Tämä rajaus tehtiin suojelemaan haastateltavien anonymiteettiä, koska haastateltavat tulivat osittain samoista kunnista. Näin vältettiin mahdollisuutta haastateltujen henkilöiden tunnistaa toistensa sanomisia. Rajaus ei kuitenkaan vaikuttanut haastatteluiden sisältöön negatiivisesti, koska haastateltavat henkilöt olivat kaikki roolinsa vuoksi perehtyneitä asiaan. Haastattelutilanteessa haastatelluilla henkilöillä oli myös aikaa pohtia vastauksia kysymyksiin.

Haastatteluaineiston analyysimetodiksi tähän tutkimukseen valikoitui aineistolähtöinen sisällönanalyysi. Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä edetään kolmivaiheisella tavalla. Ensimmäiseksi aineisto redusoidaan eli pelkistetään muotoon, jossa käsitellään tutkimuskysymyksen kannalta olennaisia asioita. Seuraavaksi aineisto ryhmitellään eli klusteroidaan toistensa kanssa samanlaisiin luokkiin. Lopuksi aineisto vielä abstrahoidaan eli tuotetaan aineistosta teoreettisia käsitteitä (Tuomi ja Sarajärvi, 2018, 92–94). Tämän menetelmän avulla lähdin ensimmäiseksi litteroimaan aineiston kaikista kuudesta haastattelusta sanasta sanaan. Kaikki kuusi haastattelua kestivät yhteensä n. 2 tuntia ja 45 minuuttia. Litteroitua materiaalia syntyi 39 käsikirjoitussivua eli noin 11 182 sanaa, joista muodostui seitsemän toisiinsa linkittyvää käsiteluoikkaa. Nämä käsiteluoikat muodostettiin kuvatus prosessin mukaisesti ensin luokittelemalla ilmiäiset eri luokkiin, jonka jälkeen luokat vielä ryhmiteltiin samankaltaisten ryhmien kanssa yhteen.

Lisäksi tutkimukseen on saattanut vaikuttaa, että tutkija on itse entinen nuorisovaltuutettu ja Suomen Nuorisovaltuustojen Liitto ry:n puheenjohtaja vuodelta 2019. Lisäksi tutkija toimii nykyisin kunnanvaltuutettuna Päijät-Hämeessä. Tutkija tiedostaa omaavansa nuorisovaltuustojen toimintaedellytyksiä koskevia näkemyksiä, mutta toisaalta aihealueen tunteminen auttaa syvemmän ymmärryksen muodostamisessa aiheesta. Lisäksi haastattelijan kerryttämä asiantuntemus voi auttaa spontaanisti syntyvien jatkokysymysten esittämisen haastatteluaineiston keräämisessä.

4 Analyysi, tulokset ja tulkinta

4.1 Analyysi haastatteluiden temaattisesta sisällöstä

Tätä aineistoa analysoidessa on tunnistettu, että nuorisovaltuuston budjettiin liittyviä käsitteitä voidaan tarkastella temaattisesti seitsemän toisiinsa läheisesti linkittyvän teeman kautta. Nämä teemat ovat toimiva luottamuksellinen yhteistyö, nuorisovaltuuston päätösvaltaan liittyvät ristiriitaiset käsitykset, byrokraattisen järjestelmän ongelmat, toimintaperustaiset taloudelliset parannukset, auktoriteettiaseman tuoma vastakkainasettelu, taloudelliset rajoitteet ja nuorten osallisuuden edistäminen.

Teemoituksen osalta vahvimmin taloudellisiin asioihin linkittyvät teemat ”*toimintaperustaiset taloudelliset parannukset*” ja ”*taloudelliset rajoitteet*”. Taloudellisilla rajoitteilla tarkoitetaan aineistossa usein ”kolmannen osapuolen”, kuten kunnan muiden toimialojen resurssipaineen luoman vaateen panostaa niukkoja resursseja ennemmin tälle toiminnalle verrattuna nuorisovaltuustoon tai yleisemmin nuorisopalveluihin. Lisäksi myös kunnan yleinen taloustilanne nähdään aineistossa vaikuttavana rajoittavana tekijänä. Toimintaperustaisilla parannuksilla puolestaan tarkoitetaan aineistossa tilanteita, missä esimerkiksi nuorisopalveluissa nähdään joku toiminta tärkeäksi, että siihen panostetaan jatkossakin rahallisesti. Nämä taloudellista roolia kuvaavat teemat linkittyvät aineiston osalta vahvasti toisiinsa. Toisaalta sekä nuorisovaltuutetut että viranhaltijat molemmat kuvaavat halukkuutta lisätä nuorisovaltuuston ja nuorten osallisuuden resursseja toimintaperustaisesti. Kun nuorisovaltuusto luo uutta toimintaa, halutaan tätä toimintaa olla rahoittamassa kunnan puolesta.

V2: ”Näitä pyritään saada taloussuunnitteluun. Sillä ei se koskaan ole sellai, että olis kiva, jos näitä saatais, vaan niille voidaan osoittaa heti se oikea tarveperustainen syy sille esitykselle.”

N1: ”Toki mä olen myös vähän ymmärtänyt, että kaupungilla on vähän vuodesta toiseen ja tänäkin vuonna säästötavoitteita.”

Teemoista ”*nuorisovaltuuston toimintaan liittyvät ristiriitaiset käsitykset*”, ”*auktoiteettiaseman tuoma vastakkainasettelu*” ja ”*byrokraattisen järjestelmän ongelmat*” nousee aineiston analyysissä esiin systeemistä johtuvat tulkintaristiriidat. Nuorisovaltuustotoimintaan liittyvät ristiriitaiset käsitteet voivat aineiston perusteella koskea sitä, millä mandaatilla nuorisovaltuusto päättää asiasta. Puolestaan auktoiteettiaseman tuoma vastakkainasettelu perustuu siihen, milloin nuorisovaltuusto saa päättää asioista ilman viranhaltijan avustusta. Byrokraattisen järjestelmän ongelmat puolestaan koskevat

päätöksenteon kankeutta ja aineistossa kuvataan sen aiheuttamia ongelmia jähmettyneinä ja hitaina koko prosessin kannalta. Usein nämä teemat esiintyvät aineistossa turhautumisina, voimattomuutena tai jopa alakuloisuutena nykyistä tilannetta kohtaan. Aineistosta käy myös ilmi, että näissä luokissa syntyy myös eniten vastakkainasettelua nuorisovaltuutettujen ja viranhaltijoiden välillä. Tämän kaltainen vastakkainasettelu voi ilmetä esimerkiksi niin, ettei prosessista ole annettu nuorille selkeää kuvaa, mikä puolestaan johtaa helposti aineiston perusteella nuorten turhautumiseen.

N2: ”Kaikkeen on jonkinlaisia perusteita miks ne menee tälleen. Et ei niitä sitten oikein osaa kyseenalaistaa. Että en sit tiä olisko siinä jotain, mitä vois sitten parantaa?”

Teemoista ”nuorten osallisuuden edistäminen” kuvaa tilannetta, jossa nuorisovaltuutetut tekevät ponnistuksia koko kunnan nuorison tilanteen parantamiseksi. Näitä voivat aineiston mukaan olla erilaiset rahalliset panostukset esimerkiksi tapahtumiin tai lisäresurssien hankkimista nuorisopalveluille. Puolestaan teema ”toimiva luottamuksellinen yhteistyö” on teema, jossa aineistossa nousee esiin positiivista yhteistyötä. Nuorisovaltuutettujen ja viranhaltijoiden välinen yhteistyö on usein toimivaa tiimipeliä, mikä perustuu yhteisen luottamuksen varaan. Nämä teemat ovat aineiston perusteella kumpaakin tahoja vahvasti yhdistäviä luokkia. Viranhaltijat ja nuorisovaltuutetut näkevät tärkeinä nuorisovaltuuston työn koko kunnan nuorten vaikuttamista lisäävänä kanavana. Resursoinnin kannalta aineisto paljastaa, että erityisesti nuoriin kohdistuvat lisäinvestoinnit ovat nuorisovaltuutettujen ja viranhaltijoiden mieleen. Myöskin näissä asioissa erityisesti viranhaltijoiden ja nuorten yhteys on vahvimmillaan ja aineiston perusteella toimijat ovat esillä positiiviseen sävyyn.

V3: ”No mun mielestä se on tosi tärkeätä, että meillä on sellainen määräraha, joka on suunniteltu nuorille, niin mun mielestä se pitää käyttää siihen. Jos me ollaan määritelty rahaa nuorille, niin miks me käytetään rahaa hallinnollisiin asioihin, jos me pystytään saamaan suoraan nuorille jotakin?”

V1: ”Että nuorisovaltuusto ainakin täällä koetaan todella tärkeäksi. Sitä ei aina tuoda oikein esille, mutta tiedän kyllä että se koetaan tärkeäksi.”

4.2 Toiminnallistaloudelliset edellytykset

Aineistoa tarkastellessa etenkin taloudellisten käsitteiden kautta ei voi olla huomaamatta, miten vahvasti huomio kiinnittyy kunnan muun organisaation tekemisiin. Budjetin rakentaminen ja haastateltavien toivomat parannukset heille tärkeisiin asioihin rajoittuvat usein muiden

toimialojen tarpeisiin. Nämä tarpeet ovat usein lainsäädännöstä asti tulevia menolisäyksiä kunnan budjettiin, joiden osalta ei-lakisääteisiä palveluita paljon tuottavien organisaatioiden on vaikea kilpailla niukoista resursseista. Kuitenkin pääasiallisesti aineistosta käy ilmi etenkin viranhaltijatahojen olevan ymmärtäväisiä asian suhteen.

V2: ”Että vaikka siellä nyt varhaiskasvatuslaki uudistui, niin siellä tarvitaan lisäresurssia. Minkä tavallaan ymmärrän kyllä täysin. Mutta ne tekee aina vähän haastavaa siitä meidän toiminnasta.”

Sen sijaan nuorisovaltuustotoimijoille kunnan taloudellisen toiminnan avaaminen voi aineiston perusteella olla paikoitellen haastavaa. Aineistosta ilmenee, että nuoret ovat kyllä usein huolissaan kaupungin taloudellisesta tilanteesta, mutta ymmärrys esimerkiksi kunnan talouden toiminnasta ja sen reunaehdoista saattavat olla vaikeaselkoisempia. Tämä luo aineiston mukaan epävarmuutta nuorille oman budjettinsa päätösvallan suhteen, kun syntyy tilanteita ettei edellisenä vuonna säästettyä rahaa voikaan käyttää kuluvan vuoden toimintaan. Aineiston mukaan tämä talousvuoden päättyminen aiheuttaa ristiriitoja ja väärinymmärryksiä nuorisovaltuuston taloudellisesta päätösvallasta. Huomio on mielenkiintoinen, sillä se on luonteeltaan normaalia kunnan talousvuoteen liittyvää toimintaa. Kuitenkaan tätä ei ole pystytty viestimään nuorille heidän ymmärtämällään tavalla, vaan ajatus toistuu aineistossa useaan otteeseen.

N2: ”Ja se on vielä silleen et se neljä tonnia pitää käyttää et sitä ei jää seuraavalle kaudelle. Et se on aina se neljä tonnia.”

N1: ”Sit meil on taas ens vuonna se 20 000 € käyttämättä kun se 8000 euroa ei siirry ens vuodelle.”

N3: ”Kerran sitä muistaakseni laskettiin. Silloin kun oli tää koronapandemia sitä budjettia laskettiin kun ei riittänyt rahat. Kun oli kaikkia näitä muita taloudellisia ongelmia.”

Kuten edeltäneessä sitaatissa näkyy myös taloudelliset muutokset ovat aineiston perusteella nuorten ja viranhaltijoiden arjessa läsnä. Aineiston perusteella haastateltujen henkilöiden kunta vaikuttaa todella paljon nuorisovaltuuston resursoinnin tasoon ja kokemukseen rahan riittämisestä. Vaikka tutkimuksen tarkoitus ei ole ollut tarkastella euromääräisiä summia nuorisovaltuutettujen budjetin osalta, nostavat haastatellut henkilöt erittäin vahvasti myös euromääräiset tasot esiin. Huolet rahamäärästä, toiveet määrärahan pienestä nostosta tai rahoituksen järjestämisestä uudella tavalla ovat keskeinen osa aineistoa.

NI: ”Mun mielestä nuorisovaltuustovaalien järjestämiskustannukset pitäis mennä jostain muualta, vaikka nuorisopalveluiden kehittämisrahoista. Koska mun mielestä ei oo jotenkin reilua, että tulevan nuorisovaltuuston valitsemiseen pitää käyttää rahaa istuvan nuorisovaltuuston rahoista. Tämä tarkoittaa sitä, että istuva nuorisovaltuusto ei voi käyttää kokonaan omaa budjettiaan, kun se menee uuden nuorisovaltuuston valitsemiseen.”

VI: ”Ja toinen pieni miinus on, että sen voisi neljästä tonnista nostaa viiteen tai kuuteen tonniin. Mutta kuusi tonnia olis sitten ihan maksimi, että se ei sitten saa nousta liikaa.”

V3: ”Että se on välillä vähän sellanen, mikä heiltä nousee kun tätä heidän budjettiaan leikattiin. Et vähän se on semmonen, että halutaan nuorten hyvää, mutta sitten leikataan.”

Aineiston pohjalta voisi siis päätellä toiminnan tarvitsevan selkeytystä ja yhdessä sovittuja pelisääntöjä, jotka takaisivat nuorille vakaammat mahdollisuudet vaikuttaa oman budjettinsa käsittelyyn. Mikäli Erik Allardtin ajatus osallisuuden perustarpeista ei toteudu, on vaikea ajatella aineiston pohjalta, että vaikuttamistyö pystyy toimimaan parhaalla mahdollisella tavalla. Eikä tämä aineiston mukaisesti lisää viranhaltijoiden ja nuorisovaltuuston yhteisiä käsityksiä resursoinnista.

4.3 Rakenteet ymmärryksen ja kasvun tiellä

Aineistosta käy ilmi, että nuorisovaltuutettujen ja viranhaltijoiden välillä on myös resursointikysymyksessä havaittavissa erilaista suhtautumista vaikuttajaryhmän toimintaan. Keskeisin tähän vaikuttava tekijä tulee aineiston perusteella auktoriteettiasemasta, jonka käsitykset eroavat nuorisovaltuutettujen ja viranhaltijoiden kohdalla selvästi toisistaan. Yksi nuorisovaltuustotoiminnan perusteista on nuorisovaltuuston ohjaajaresurssi, mikä ilmenee lain esitöidenkin perusteella (HE 268/2014 vp. 155). Kuitenkin aineisto antaa ymmärtää, että toimivallan määrittely voi olla joskus ongelmallistakin.

NI: ”Niin tavallaan nuoriso-ohjaaja esti meitä kuluvana kautena meidän rahojen käyttöä joltain osin... Tällai esimerkkikeissi. Kun me oltais haluttu markkinoida somessa sponsoroidusti meidän pormestaripaneelia ja hankkia meidän paneeliin myös ulkopuolinen striimaaja ja nuorisovaltuusto oli kokouksessaan päättänyt, että striimaaja hankitaan ja. Me hankitaan myös sponsoroitua markkinointia. Sitten mä lähestyin nuvan puheenjohtajan roolissa tällaista firmaa, joka oli vielä viisi kuukautta ennen tätä tapahtumaa ja hoitanut meille tällaista sponsoroitua markkinointia... Ja yleensä se oli mennyt sellai, et mä olin ollu yhteydessä siihen tahoön ja nuoriso-ohjaaja oli sitten hoitanut tän käytännön laskutuksen...

Sit mä laitoin tälle uudelle nuoriso-ohjaajalle tästä tiedon, et oltais tällaista sponsoroitua markkinointia hankkimassa yrityksen kanssa, jonka kanssa ollaan ennekin tehty yhteistyötä. Aattelin, et tää on joku kaupungin hankintapaikka. Mut sitten nuoriso-ohjaaja ilmoittikin, et hän ei tiedä asiasta tarpeeksi ja nyt jäädytetään koko yhteistyö”

Aineiston pohjalta nuorisovaltuutetuille voi jäädä välillä hyvinkin erilainen kuva viranhaltijan päätöksistä, kuin mitä viranhaltija olisi itse ajatellut. Tämän mahdollisen kommunikointiongelman ratkaisu on haastavaa, kun ristiriitatilanteissa on selvästi aikuinen ihminen suhteessa nuoreen vaikuttamistyötä harjoitteluvaan vaikuttajaan. Tämän haastattelun tapauksessa tulee toki ottaa huomioon vasta hiljattain aloittaneen uuden ohjaajan rooli ja se onko (N1) tapauksessa kummallakaan osapuolella ollut täyttä käsitystä hankinnoista päättämisestä.

Nuorisovaltuutetut perustelevat myös aineistossa tätä auktoriteettiaseman epäsuhdannetta heidän ikäänsä nähden. Kokemukset perustuvat siihen, ettei nuorena välttämättä ole ymmärrystä, miksi asiat tapahtuvat tietyllä tavalla ja siksi asioiden mittasuhteiden kyseenalaistaminen saattaa olla vaikeaa. Toisaalta on luontevaa, että tässä suhteessa aineistonkin perusteella nuorisovaltuuston ohjaajana toimiva henkilö opastaa nuoria päätöksenteossa. Kuitenkin aineiston pohjalta on mahdollista nähdä, että viranhaltijoilta saattaa joskus unohtua nuorisovaltuuston rooli päätöksentekojenä. Tällöin nuoriin vaikuttajiin viitataan yleensä lapsina ja esimerkitkin haetaan lapsille suunnatuista kiinnostuksen kohteista kuten karkeista. Tämä ei aineiston perusteella kuitenkaan ole välttämättä tiedostettu asia, vaan iän tuoman auktoriteetin luoma huomaamaton valtarakenne.

N2: ”Sinäänsä just kun ensimmäisillä kausilla oli mukana ja ei oikein tienny ja oli vielä niin pienikin, et neljä tuhatta euroa tuntu niin paljolta, Silloin ei asiaan osannu puuttua ja tuntu vaan, että hyväksy sen asian.”

V1: ” Niin tota aika neutraalihan mä koitan siellä olla. Tosissaan näin. Mutta kyllä siinä on hereillä oltava. Jos siinä vaikka alkaiskin niin käydä, että se alkaiskin se suunnittelu mennä tai miksei läpi vuodenkin väärään suuntaan. Jos sitä summaa alettaiskin yht’äkkiä muuttamaan tai lähdetäiskin vaikka ostamaan sillä koko kauppa tyhjäksi karkeista.”

Nuorisovaltuutettujen ja viranhaltijoiden erilainen käsitys mandaatista voi näkyä myös siinä, minkälainen suhtautuminen päätöksentekijöillä on nuorisovaltuuston asemaan. Eli iän tuoman epäsuhdan lisäksi myös nuorisovaltuuston vallankäytön mandaatti luo epäsuhtaa toimijoiden

välille. Aineiston perusteella myös nuorisovaltuuston roolista on erilaisia käsityksiä, vaikka nuorisovaltuustotoiminta onkin saattanut olla kunnassa vakiintunutta toimintaa jo vuosien ajan. Aineiston perusteella näyttää siltä, että nuorisovaltuusto kilpailee osallisuusresursseista myös muiden osallisuuskanavien kanssa. Tämä ei tietenkään ole osallisuuden edistämisen kannalta huono asia, vaan pikemminkin tukee nuorten osallisuuden edistämistä laajalla rintamalla. Aineistossa kuvaillaan laajasti tarvetta parantaa nuorten osallisuutta ja auttaa eriarvoisessa asemassa olevia nuoria. Tämän voi katsoa myös kuuluvan haastateltujen viranhaltijoiden ydintehtäviin. Kuitenkin tällöin aineiston perusteella nuorisovaltuuston lainsäädännön turvaama erillinen asema saattaa kokea kilpailua jaossa olevista resursseista.

V2: ”Kyllä mä tykkään siitä, että vaikka nuorisovaltuuston budjetti on 20 000 eli se ikäänkuin niiden toimintaraha, jolla ne pelaa. Sit jos suhteuttaa, että yksittäisen nuorisokeskuksen raha jollain asuinalueella on vuosittain 3000 euroa kaikkeen siihen toimintaan, mitä ne tekee. Nii niin, että tavallaan suhteessa niillä on kohtuu hyvin sitä toimintarahaa.”

V2: ”Koska se on kuitenkin, haluttiin tai ei aika marginaalinen ryhmä nuoria, siinä edustuksellinen puolen mukana. Sitten on niitä perusjanttereita, jotka on valmiita touhuamaan omalla asuinalueella juttuja. Mutta ei niitä kiinnosta, missään kokouksessa istua vaan se on hyvin kaukana niiden ajatusmaailmasta.”

4.4 Yhteistyöllä nuorten osallisuutta rakentamassa

Vaikka kysymykset resursoinnin riittävydestä ja päätösvallan roolin ristiriitaisesta ymmärtämisestä nousevat aineistosta vahvasti esille, nousee aineistoa tulkittaessa esiin myös positiivisia käsityksiä nuorisovaltuutettujen ja viranhaltijoiden välisestä kanssakäymisestä. Näitä positiivisesti korostuvia asioita ovat toimiva yhteistyö nuorten ja viranhaltijoiden välillä sekä osallisuuden edistäminen koko kunnan toiminnassa. Sekä nuorisovaltuutetut että viranhaltijat nostavat vahvasti keskustelussa esiin, miten he kokevat tärkeäksi luottamuksellinen yhteistyön toimimisen osapuolten välillä. Kun yhteistyö on toimivaa, niin toimintaan on helpompi lähteä mukaan ja sitä arvostetaan aineiston perusteella molemmin puolin. Myös suuremmat tavoitteet, kuten kaikille nuorille toiminnan järjestäminen ja kuntalaisten aito osallisuus, ovat aineiston mukaan olennainen tekijä nuorisovaltuutettujen ja viranhaltijoiden suhteessa.

Nykyisen kuntalain esitöissä todettiin vahvasti tarve turvata nuorisovaltuuston toimintaedellytykset. Yhtenä keskeisimmistä toimintaedellytyksistä on pidetty nuorisovaltuustojen tila -ja sihteeriresurssia. Aineiston mukaisesti tämä on toteutunut lähes

kiitettävällä tasolla haastateltujen nuorisovaltuustojen ja viranhaltijoiden kunnissa. Nuoret kokevat aidosti saavansa tukea päätöksentekoprosesseissa ja yhteistyön koetaan olevan vakiintunutta toimijoiden välille. Vakiintuneet toimintatavat auttavat myös henkilöstön vaihtuessa, kun tiedetään miten erilaisissa tilanteissa tulisi menetellä.

V3: ”Joo, meillä se toimii mun mielestä tosi hyvin. Tietysti se on tosi paljon niistä nuvalaisista kiinni. Toki täällä on pitkät ja hyvät perinteet tässä toiminnassa, niin mun on ollut helppo lähteä tähän hommaan mukaan.”

V2: ”Mutta mun mielestä meillä on hyvä yhteys niiden kanssa ollut aina ja monissa muissakin kaupungin asioissa kuullaan nuorisovaltuustoa aina kun on jokin asia käsittelyssä.”

Aineistosta käy myös ilmi, miten osallisuuden ja vaikuttamisen eteen nuoret ovat valmiita tekemään töitä. Nuorisovaltuustotoiminnassa olevien nuorten kuvaukset osallisuudesta lähtevät aineistossa usein liikkeelle siitä, miten he puolustavat nuorten asemaa erilaisissa kunnallisissa päätöksentekokelemissä. Vaikka haastattelukysymyksissä keskusteltiin nuorisovaltuustojen budjeteista, nuoret toivat aineistossa esiin vahvasti, miten he pyrkivät vaikuttamaan nuorille tärkeisiin palveluihin myös kunnan talousarvioprosessissa. Nuorille on ollut tärkeää nostaa esiin muun muassa koulutukseen ja varhaiskasvatukseen liittyviä teemoja. Nuorisovaltuutetut korostavat myös aineistossa omaa valmentautumistaan esimerkiksi koulutusten ja järjestötoiminnan kautta nuorten osallisuuden edistämiseen.

N3: ”Kyllä me koitetaan aina yleisellä tasolla saada myös tonne varhaiskasvatukseen ja lukiokoulutukseen rahaa. Me pidetään sitä tärkeänä.”

Vastaavanlaisesti viranhaltijat katsovat laajalti kunnan osallisuuskenttää, ja aineistossa heidän vastauksistaan käy ilmi usein vakava huoli nuoriin liittyen. Tämä huoli ei rajoitu pelkästään nuorten osallistamiseen päätöksentekoon, vaan myös rahallisten resurssien riittämiseen nuorten pahoinvoinnin ehkäisemiseksi. Aineistossa tähän pahoinvointiin viitataan muun muassa polarisaationa, missä osalla nuorilla menee erittäin hyvin ja toisilla erittäin huonosti. Siksi viranhaltijatahot toivovat myös vahvasti, että nuorisovaltuusto käyttää resurssejaan kaikkien nuorten toiminnan parantamiseksi.

V3: ”Et pystyis vielä laajemmin kysyä miten sitä oikeasti käytetään. Ja toki se on nuvan omaa rahaa, vaikka toki sitä käytetäänkin kaikkien nuorten hyväksi. Et tällai olis hyvä ideaalitalanteessa, mutta sellai et ois loputon määrä rahaa niin sellasta ei ole näkyvissä. Mutta

nuoret saa itse päättää siitä rahasta ja se on hyvä, kunhan pidetään ne realiteetit kasassa. Mun mielestä on suhteellisen hyvä tilanne.”

5 Johtopäätökset

5.1 Nuorten osallisuuden vähimmäiskriteerit toteutuvat

Kun puhutaan suomalaisesta formaalin osallisuuden kentästä, nuorisovaltuustot ovat yksi sen kirkkaimpia tähtiä. Tässä tutkimuksessa kartoitettiin miten nuorisovaltuutetut ja viranhaltijat kokevat vaikuttajaryhmän resursoinnin. Tutkimuksessa saatujen tulosten pohjalta voidaan sanoa ainakin perusedellytysten olevan vahvalla pohjalla, kun tarkasteluympäristö on rajattu kolmeen erikokoiseen suomalaiseen kuntaan.

Tässä tutkimuksessa osallisuutta tarkasteltiin etenkin sosiologi Eric Allardtin *having, acting, belonging*-käsitteen kautta ja lainsäädännölliset raamit tutkimustyölle kumpusivat nykyisen kuntalain esitöistä (HE 268/2014 vp. 155). Tässä raamissa nuorisovaltuustojen perustoimintaedellytyksiksi nähtiin muun muassa sihteeritoiminta, kokoustilaresurssi ja kohtuullinen toimintaraha. Tutkimustulosten perusteella voidaan katsoa näiden perusedellytysten olevan muodollisesti kunnossa haastateltujen kuntien osalta. Yksikään haastatteluihin osallistunut nuori ei ilmaissut heillä olevan ongelmia esimerkiksi sihteeriresurssin tai muiden aineellisten resurssien kuten kokoustilojen suhteen. Päinvastoin yhteistyö näissä asioissa on ollut pääsääntöisesti erittäin hyvää, ja kumpikin osapuoli on ollut tyytyväinen olemassa oleviin käytänteisiin. Näin ollen resursoinnin kokemuksen voidaan sanoa ainakin osittain toteutuvan positiivisesti.

Kuitenkin kun asiaa tarkastellaan Allardtin osallisuusmääritelmän mukaisesti, voidaan huomata ristiriitoja tässä tulokinnassa. Tutkimuksessa nuoret ovat olleet huolissaan heidän mahdollisuuksistaan vaikuttaa oman budjettinsa valmisteluun. Usein nuoret kokevat olevansa budjetin valmistelussa epäsuhdassa viranhaltijoihin nähden. Esimerkiksi jo valmiiksi päätetyt budjettirajoitteet, kuten määrärahan varaaminen nuorten musiikkitapahtumaan tai nuorisovaltuustovaaleihin, rajoittavat nuorisovaltuuston mahdollisuuksia olla päättämässä itse oman toimintarahansa käyttämisestä. Tämän voidaan katsoa rikkovan sekä *having* että *acting*-käsitteitä, mikäli asiaa tarkastellaan Allardtin osallisuuskäsitteillä.

Tämän tutkimuksen haastatellut nuorisovaltuustot olivat kaikki pitkään toimineita ja vakiintuneita kokouskäytänteitä omaavia nuorisovaltuustoja, kuten Boldtin (2021) tutkimuksen mukaan nuorisovaltuustot Suomessa usein ovat. Kuitenkin koska resurssikysymyksissä päätökset eivät ole itsenäisesti nuorten päätettävissä, se rikkoo osittain

Matthewsin ja Limbin (2003) näkemystä siitä, että nuorisovaltuustot ovat usein vahvasti alhaalta ylöspäin muodostuvia osallisuuselimiä. Tämä myös kuvaa osaltaan nuorisovaltuustojen ja viranhaltijoiden ristiriitaista näkemystä resursoinnin järjestämisestä.

Tutkimuksesta käy siis ilmi, että resursoinnin näkökulmasta vähimmäisedellytysten toteutumisesta on esitettävissä näyttöä. Kuitenkin syvemmän tarkastelun osalta tämä tutkimus jättää vielä tilaa tarkastella nuorisovaltuuston toimintaedellytysten tosiasiallista toteutumista. Mahdollisesti toteutumista rajaavat tekijät painottuvat muun muassa erilaisiin auktoriteettiasemaan liittyviin vastakkainasetteluihin ja erilaisiin käsityksiin nuorisovaltuustojen roolista. Tarkempaa analyysia on kuitenkin mahdollista saada vain laajemmalla jatkotutkimuksella.

5.2 Taloudesta päätettäessä nuorten asian korostuvat

Vaikka taloudesta päätettäessä eri tahojen intressit eroavat, voidaan resursoinnin osalta nähdä kummankin osapuolen painottavan vahvasti nuoriin liittyviä asioita. Nuorisovaltuutetut haluavat vaikuttaa kunnan nuorison elinolojen parantamiseen, ja viranhaltijat kamppailevat resurssien kanssa saadakseen rahoitusta toimintaan, joka uhkaa monesti jäädä lainsäädännöstä tulevien hankkeiden jalkoihin. Kumpikin taho on siis sitoutunut vahvasti omien perustehtäviensä hoitamiseen ja nuorten asioiden ajamiseen. Vaikka nuorten asia onkin tahojen välillä yhteinen, on tutkimuksessa voitu havaita sävyeroja toimijoiden välillä.

Viranhaltijat korostivat tässä tutkimuksessa tekevänsä budjetti- ja resursointipäätöksiä toimintaperustaisella logiikalla. Usein kunnan nuorisotyön hankkeet alkoivat esimerkiksi Aluehallintoviraston myöntämällä projektirahoituksella. Projektirahoituksella toteutettavalla hankkeella haettiin päättäjien mielenkiintoa projektia kohtaan, mikä hyvällä onnella on saattanut johtaa projektin vakinaistamiseen. Lisäksi viranhaltijat pyrkivät tekemään pienhankintoja nuorten toiveiden mukaisesti ja lisäämään resursseja niille sektoreille, joilla on vajausta budjetin osalta.

Nuorisovaltuustot puolestaan lähtevät valmistelemaan nuoriin kohdistuvia asioita aloitteiden kautta. Aloitteiden kautta suorat mahdollisuudet vaikuttamiseen saattavat olla hitaita, koska aloite käy pitkän kierroksen kunnan hallinnossa, ennen kuin sille voidaan antaa lopullinen vastaus. Tämä voi omalta osaltaan mahdollisesti selittää, miksi nuorisovaltuutetut haluavat enemmän päätäntävaltaa suoraan budjettiin liittyvissä asioissa. Jos nuorisovaltuustolle valmisteltaisiin valmiiksi budjettiin liittyviä päätöksiä, voisivat nämä allokoida resursseja vapaammin nuorten käyttöön ilman pitkiä byrokraattisia prosesseja. Tämä myös mahdollisesti

lisäisi nuorisovaltuutettujen kokemaa itsenäisyyden tunnetta päätöksenteossa. Kuitenkin uuden toimintatavan soveltaminen saattaisi olla nopealla aikavälillä haastavaa.

Tutkimuksessa esiin nousivat myös resursointilogiikan muutoksen aiheuttamat ristiriidat Ezzamelin, Keithin ja Stapletonin (2012) esittelemällä tavalla. Viranhaltijoiden vakiintuneet tavat nähdä nuorisovaltuutetut lasten asemassa toimivina päättäjinä tekemässä irrationaalisia valintoja elää vahvasti arjessa haastatteluiden perusteella. Luontevan luottamuksellisen yhteyden rakentaminen saattaa viedä vielä vuosia ja edellyttää uuden viranhaltijapolven nousemista päättäviin asemiin.

5.3 Esitys korjaavista toimenpiteistä

Tässä tutkimuksessa on noussut esiin useita asioita, joissa haastateltavat henkilöt ovat olleet erimielisiä perustuen heidän asemaansa nuorisovaltuustotoiminnassa. Nuorisovaltuutetut ovat nähneet epäkohtia viranhaltijoiden toiminnassa, ja viranhaltijat ovat kokeneet nuorisovaltuutettujen roolin eri tavalla kuin nuorisovaltuustot itse kokevat oman roolinsa. Nämä tulkintaongelmat eivät ole yksiselitteisiä, ja niissä on näinkin pienellä kuntaotannalla havaittavissa kuntakohtaisia eroavaisuuksia. Kuitenkin muutamia yleisluontoisia esityksiä mahdollisista korjaustoimenpiteistä voidaan antaa tämän tutkimuksen havaintojen perusteella.

Nuorisovaltuutetut ovat esittäneet useissa kohdin kritiikkiä siitä, että he eivät ymmärrä miksi asioita tapahtuu kuntaorganisaatiossa tietyllä tavalla. Esimerkiksi kunnan talousvuoteen liittyvät käytänteet saattavat olla nuorille vaikuttajille uusia, eikä tieto ole kantautunut koko nuorisovaltuustolle. Tällaisessa tilanteessa esimerkiksi nuorisovaltuutettujen kouluttaminen voisi olla mahdollisuus kartuttaa nuorten osaamista kunnan toiminnasta. Tällaisia koulutuksia voitaisiin järjestää esimerkiksi yhdessä kunnan viranhaltijajohdon kanssa. Lisäksi säännöllinen keskusteluyhteyden muodostaminen nuorten ja kunnan talousarviovalmistelijoiden kanssa voi auttaa nuoria ottamaan matalalla kynnyksellä yhteyttä talousarviota valmisteleviin viranhaltijoihin. Tätä kautta nuoret ovat tietoisia, miten talousarvion laadinta etenee.

Toisena konkreettisenä kehitysehdotuksena voisi olla nuorisovaltuuston toimintasäännön päivittäminen siten, että se selkeästi ilmaisisi millä toimijalla on valtuutus tehdä päätöksiä ja minkälaisia nämä päätökset ovat luonteeltaan. Tämänkaltaisen toimintatapa loisi pysyviä käytänteitä, jotka olisivat olemassa, vaikka nuorisovaltuutetut tai viranhaltijat vaihtuvat vuosien varrella. Yhtenä vaihtoehtona tähän toimintasäännön päivittämiseen voisi olla päätösvaltamatriisin integroiminen osaksi nuorisovaltuuston toimintasääntöä. Mahdollinen kolmas vaihtoehto on tietenkin vaikuttaa asiaan lainsäädännön kautta. Muuttamalla kuntalakia

niin, että se tuo mahdollisimman yksiselitteisen näkemyksen nuorisovaltuuston ja muiden vaikuttajaelinten roolista resursoitavana tahona ja resursseja jakavana tahona poistaisi isojen tulkintaristiriitojen syntymisen. Tämän kaltainen sääntely voisi kuitenkin osoittautua liian vaikeaksi säätää sen edellyttämän ehdottoman seikkaperäisyyden vuoksi.

5.4 Mahdolliset jatkotutkimusaiheet

Millaiset käsitykset vaikuttavat Nuorisovaltuustojen ja viranhaltijoiden panostukseen vaikuttajaryhmän resursoinnissa on tutkittavana aiheena edelleen varsin tuore. Vaikka nuorisovaltuustoja on Suomessa ollut jo 1990-luvun puolivälistä alkaen, niiden toimintaedellytyksistä tiedetään edelleen varsin vähän. Osaltaan tämä johtuu todennäköisesti nuorisovaltuustokentän kirjavuudesta. Jokainen Manner-Suomen nuorisovaltuusto on uniikki kokonaisuus, ja liian pitkälle menevien yleistysten tekeminen saattaa olla vaikeaa. Lisäksi nuorisovaltuustotoimintaan kuuluu vahvasti kausittaisuus. Mikäli kunnassa ei ole olemassa pitkäjänteisiä osallisuustyön perinteitä, voi vaikuttajaryhmän toiminta kokea katkoksia aktiivisen sukupolven lopetettua työnsä nuorisovaltuustossa. Nämä kaikki tekijät haastavat nuorisovaltuustojen tutkimista.

Kuitenkin mahdollisessa jatkotutkimuksessa voitaisiin esimerkiksi tarkastella valtakunnan tasolla erilaisten kuntien eroavaisuuksia vaikuttajaryhmän resursoinnissa ja syitä resursoinnin taustalla. Tässä tutkimuksessa haastateltiin kolmen kunnan toimijoita ja tuloksia saatiin hyvin kirjavasti. Vaikka jokaisessa kunnassa nuorten osallisuustyöllä oli pitkät perinteet, tavat toimia olivat hyvinkin erilaisia. Tämän vuoksi mielenkiintoinen jatkotutkimusaihe voisi olla onko vaikuttajaryhmien resursoinnissa esimerkiksi maakunnallisia eroavaisuuksia vai eroavatko jotkin kuntien vertailuryhmät selvästi toisistaan.

Tämä tutkimus mahdollisti omalta osaltaan nuorisovaltuustotoiminnan resursoimisen syvemmän tarkistelun verrattuna aiempien tutkimusten euromäärällisiin tarkasteluihin. Kuitenkin tämä kandidaatintyön tutkimus on vain pintaraapaisu kentästä, jossa on mukana kaikki Manner-Suomen 293 kuntaa ja arviolta vähintään 1500 nuorisovaltuutettua. Näin suuressa määrässä muuttujia on mahdollista löytää kiinnostavia rajapintoja erittäin laajalta alueelta. Kattavammalla otannalla voitaisiin saada vielä enemmän lisätietoa nuorisovaltuustojen resursoinnista ympäri Suomea. Tutkimus tunnisti yhteensä seitsemän vaikuttajaryhmän resursointiin vaikuttavaa teemaa. Olisiko mahdollista näiden teemojen pohjalta pyrkiä rakentamaan kokonaisvaltaista teoriaa, joka käsittelisi tutkimuksessa esiintyvää tematiikkaa syvemmin?

Lähteet

- Aluehallintovirasto (2019). Peruspalveluiden arviointi. Patio. Saatavissa osoitteesta <https://www.patio.fi/suodatus?e=396805&m=18751&t=18756&y=378045&op=and> 29.7.2022
- Boldt, G (2021) Citizens in Training: How institutional youth participation produces bystanders and active citizens in Finland. 51, 64–65. Saatavilla osoitteesta: <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-03-1850-5>
- Ezzamel, M., Keith, R., & Stapleton, P. (2012). The logics of budgeting: Theorization and practice variation in the educational field. *Accounting, Organizations and Society*, 37(5), 281–303
- Gretschel, A (2002) Kunta nuorten osallisuusympäristönä. Nuorten ryhmän ja kunnan vuorovaikutussuhteen tarkastelu kolmen liikuntarakentamisprojektin laadunarvioinnin keinoin. Jyväskylä: University Library of Jyväskylä.
- Gretschel A & Kiilakoski T (toim.) (2007). Lasten ja nuorten kunta. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 77 & Opetushallitus, Nuorten osallisuushanke & Humanistinen ammattikorkeakoulu, Sarja A 3, 2007.
- Kallinen, T. (2014) Osallisuus nyt ja vuonna 2015. Nuorisovaltuustojen Liiton julkaisuja. 20. Saatavilla: <http://www.nuva.fi/oppaat>
- Matthews H & Limb M (2003) Another white elephant? Youth councils as democratic structures. *Space and Polity* 7(2):173–192.
- Osbourne S. (toim.) (2010) The New Public Governance? Emerging perspectives on the Theory and Practice of Public Governance. New York: Routledge
- Oulasvirta L. & Aronen K (2012) Budjetoinnin kehittäminen ja kannustavuus kunnissa. Suomen Kuntaliiton julkaisuja.
- Raivio, H. & Karjalainen, J. (2013). Osallisuus ei ole keino tai väline, palvelut ovat! Osallisuuden rakentuminen 2010-luvun toimintaohjelmissa. Teoksessa Era, T. (toim.) *Osallisuus – oikeutta vai pakkoa?* 16–19, 29. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Saatavissa osoitteesta: <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-830-280-6>

Suomen Kuntaliitto (2022). Saatavissa osoitteesta:

<https://www.kuntaliitto.fi/talous/budjetointi-ja-taloussuunnittelu> 4.9.2022

Suomen Nuorisovaltuustojen Liitto ry. (2021) Nuorisovaltuustoselvitys 2021.

Nuorisovaltuustojen Liiton verkkojulkaisu. Saatavissa osoitteesta:

<http://www.nuva.fi/edunvalvonta>

Tammi, J. (2006). Toimintalaskennon käyttömahdollisuudet ja hyödyt kunnan johtamistyössä. 181–184, 190, 196, 205–211. Saatavissa osoitteesta:

<https://urn.fi/urn:isbn:951-44-6632-2>

Tuomi J. & Sarajärvi A. (2018). Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi. Helsinki. Tammi.

Saatavissa osoitteesta: <https://www.ellibslibrary.com/book/9789520400118>

Yle uutiset (2019). *Vaikuttamishalua löytyy – Keski-Suomessa melkein jokaisessa kunnassa on nuorisovaltuusto*. Elli Tervo. Saatavissa osoitteesta <https://yle.fi/a/3-11067032> 26.11.2022

Åkerberg, P. (2017). Budjetointi 2020-luvulla. Alma Talent Oy. 17–22.

Oikeuslähteet

Perustuslaki (731/1999)

Yhdistyneiden kansakuntien lastenoikeuksien sopimus

Kuntalaki (410/2015) 26 §, 110 §, 111 §, 112 §.

HE 268/2014 vp. 115, 155

Liitteet

Liite 1: Haastattelurunko

Tutkittava ilmiö: Kunnallinen budjetointi ja sen insentiivit

Tutkimuskysymys: Millaiset insentiivit ohjaavat päätöksenteossa nuorisovaltuutettuja ja viranhaltijoita päätettäessä vaikuttajaryhmän budjetista?

Avauskysymys: Kuinka pitkään olet toiminut nykyisessä tehtävässäsi ja millainen kokemus sinulla on budjetoinnista omasta näkökulmastasi?

Haastattelun teemat:

Yhteistyö budjetointiprosessissa

- Miten kuvailisit yhteistyötä nuorisovaltuuston/viranhaltijan kanssa budjetin valmistelussa?
- Pidätkö kuinka säännöllisesti yhteyttä?

Niukkojen resurssien jakaminen

- Kun budjetissa jaetaan rahaa niukkojen resurssien maailmassa, mitä asioita painotat omalta näkökannaltasi budjetoinnissa? Saatko ohjeita budjetointiin esimerkiksi esihenkilöltäsi/nuorisovaltuustoltasi?
 - o Miksi koet painottavasi juuri näitä asioita?
 - o Pitäisikö mielestäsi painottaa enemmän joitakin muita asioita? Korostuvatko jotkin tietyt asiat budjetoinnissa mielestäsi liikaa?

Budjetointiprosessin jälkeen

- Minkälaisia ajatuksia koet budjetoinnin jälkeen? (Mikäli päättjäelimet esim. lautakunnat tai valtuusto tekevät muutoksia valmistelemasi asiaan, herättääkö se sinussa ajatuksia/tunteita?)
- Mistä saat budjettia valmisteltaessa onnistumisen tunteita?
- Entä mitkä asiat herättävät epäonnistumisen tunteita?

Palaute prosessista

- Saatko/annatko yleensä palautetta budjetin valmisteluprosessista?
- Haluaisitko saada enemmän palautetta prosessista?

Kuvittele tilanne:

- Millainen olisi mielestäsi täydellinen tapa päättää nuorisovaltuuston budjetista?
- Millainen taas olisi mielestäsi huonoin tapa päättää nuorisovaltuuston budjetista?
- Millainen on todellisuus, kun verrataan nykytilannetta täydelliseen ja huonoimpaan tapaan?

